

Vedran Horvat
Sandra Vlašić

ZAJEDNO ZA PUNI POGON

PRILOZI ANALIZI POTENCIJALA ZA RAZVOJ ENERGETSKIH ZAJEDNICA U RH

FAST FORWARD
ENERGY COMMUNITIES PROJECT

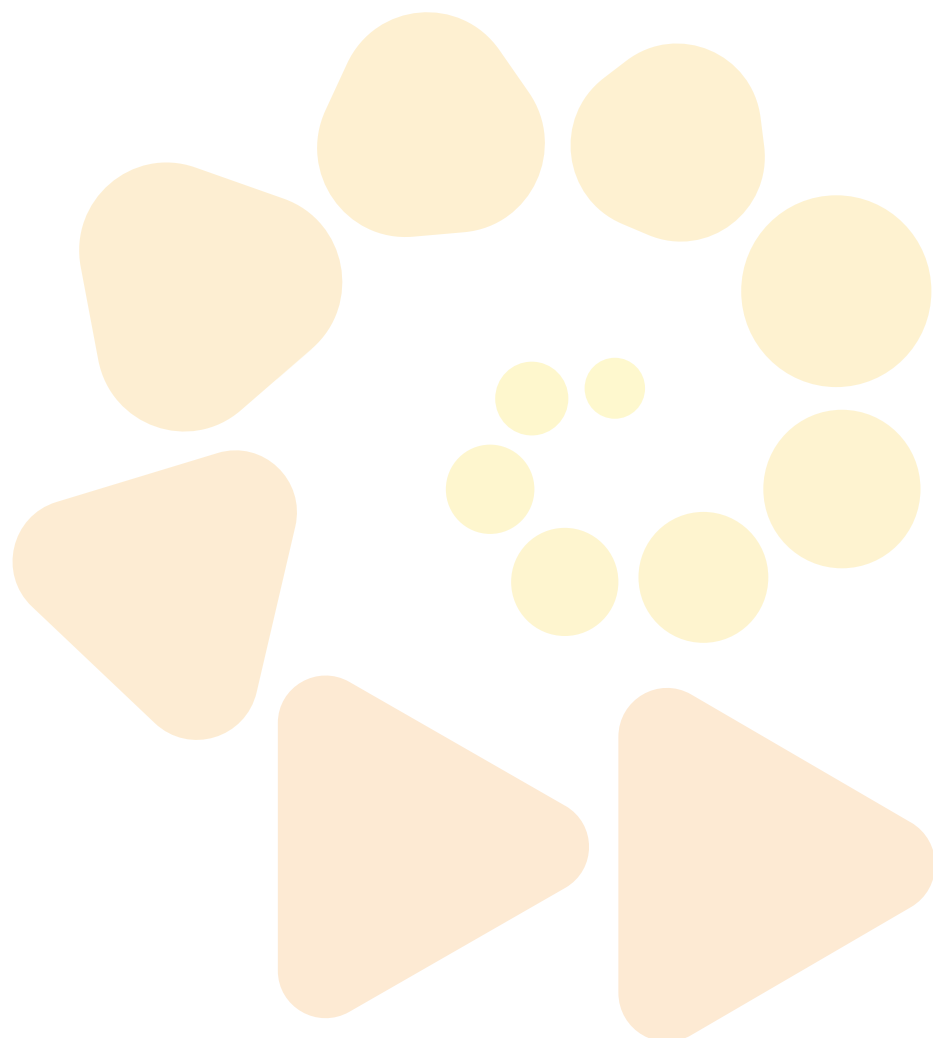
ZAJEDNO ZA PUNI POGON

**PRILOZI ANALIZI POTENCIJALA ZA RAZVOJ
ENERGETSKIH ZAJEDNICA U RH**

Vedran Horvat
Institut za političku ekologiju

Sandra Vlašić
Terra Hub

Zagreb, travanj 2026.

SADRŽAJ

Uvod	6
PRVI DIO REZULTATI ISTRAŽIVANJA JAVNE PERCEPCIJE GRAĐANSKE ENERGIJE	7
Upoznatost s energetske zajednicama	7
Uloga i prednosti energetske zajednica	9
Upoznatost s uspješnim primjerima građanske energije u Hrvatskoj	10
Motivacija i spremnost na uključivanje u lokalnu energetske zajednicu	10
Percepcija prepreka za građansku energiju i očekivanja građana za daljnji razvoj energetske zajednica	17
Zaključno uz sažetak glavnih uvida istraživanja	21
DRUGI DIO PRILIKE I NEPRILIKE ZA ENERGETSKE ZAJEDNICE U HRVATSKOJ	23
Energetske zajednice – ključan instrument energetske tranzicije	24
“Smetnje u prijenosu”	25
Kako je sve krenulo?	28
Probijanje leda	30
Sunčana energija vrtića za crpljenje vode iz Vranskog jezera	32
Pojednostavljenje postupka registracije	33
Investicije same ne stvaraju povjerenje	35
Može li jedan ulaz u zgradi osnovati energetske zajednicu? Teško, zasad!	36

UVOD

Energetske zajednice već su barem desetak godina ključni instrument aktivnog uključivanja građana u energetske tranzicije na obnovljive izvore energije širom Europe. Putem njih građani se udružuju i izravno uključuju u lokalnu proizvodnju električne energije, tako jačajući sigurnost opskrbe energijom, lokalnu otpornost i razvoj lokalne zajednice. Građani više nisu samo kupci već sudjeluju u proizvodnji električne energije. Građani tako imaju izravnu korist od novih tehnologija kako bi povećali sigurnost svoje opskrbe energijom, umanjili svoje račune, ali i kako bi ranjive skupine bile zaštićene.

U Hrvatskoj pak stvari stoje. Premda je još krajem 2021. godine donesena potrebna regulativa, u nas su do danas registrirane svega tri energetske zajednice. No i te postojeće energetske zajednice ne mogu stvarno početi s radom budući da država još uvijek nije omogućila dijeljenje energije u praksi. Na taj način i sami su građani dosad bili slabo motivirani uključiti se u osnivanje energetske zajednice, jer korištenje vlastite energije kroz model dijeljenja unutar energetske zajednice, još uvijek je glavni motivator građanima za priključivanje. Nešto je veći broj energetske zadruga koje se, za razliku od drugih europskih zemalja, zbog (pogrešnog) tumačenja države, zasad nemaju pravo registrirati kao energetske zajednice.

U ovoj publikaciji donosimo dva važna doprinosa javnoj raspravi o energetske zajednicama kod nas. Prvi od njih su rezultati istraživanja na reprezentativnom uzorku o stavovima i motivacijama građana o projektima tzv. građanske energije. Takvo istraživanje dosad nije bilo provedeno u Hrvatskoj, a rezultati svakako zaslužuju veliku pažnju svih onih koji žele ubrzati energetske tranzicije u Hrvatskoj. Drugi su zaključci izvedeni iz niza razgovora s glavnim protagonistima i zagovornicima građanske energije u Hrvatskoj koji produbljuju i proširuju naša saznanja o prilikama i neprilikama na koje nailaze u promociji energetske zajednice u Hrvatskoj.

PRVI DIO REZULTATI ISTRAŽIVANJA JAVNE PERCEPCIJE GRAĐANSKE ENERGIJE

Koliko je tema građanske energije prisutna u hrvatskom javnom prostoru, koliko su s njom upoznati hrvatski građani te koliko su spremni na udruživanje, ispitali smo u siječnju 2026.g. kroz **istraživanje o energiji i energetske zajednicama na uzorku od 800 hrvatskih građana**, reprezentativnom prema spolu, dobi i regijama za RH.

Istraživanje je provela agencija *Karika koja nedostaje d.o.o.*¹ za naručitelje-partnere projekta *“Ubrzanje za energetske zajednice u Hrvatskoj”* sufinanciranog od strane Njemačke savezne zaklade za zaštitu okoliša (DBU) i Europskog klimatskog fonda (ECF) i partnera Zaklade Friedrich Ebert. Ovo su rezultati ankete.

UPOZNATOST S ENERGETSKIM ZAJEDNICAMA

Gotovo polovica hrvatskih građana tvrdi da je čula za energetske zajednice i to putem medija, društvenih mreža, od susjeda, poznanika, prijatelja ili preko posla. Pet posto ispitanika tvrdi da je izravno bilo uključeno u jednu sličnu inicijativu.

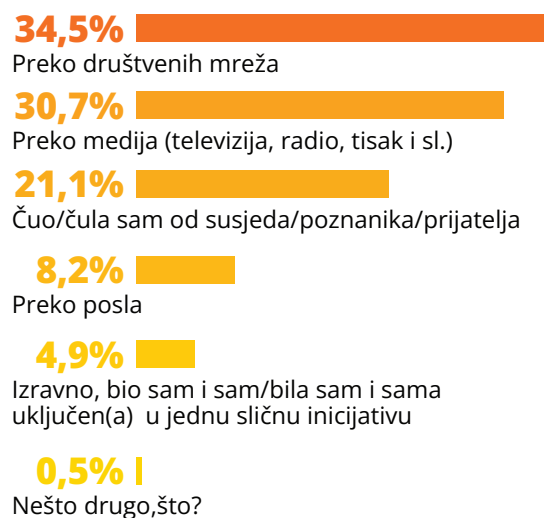
¹ <https://karika.com.hr/>

Jeste li čuli za energetske zajednice, energetske zadruge ili građansku energiju?

(Energetske zajednice obuhvaćaju različite vrste inicijativa kroz koje se okupljaju građani koji žele proizvoditi vlastitu energiju ili se žele baviti pružanjem usluga povezanih s energijom.)

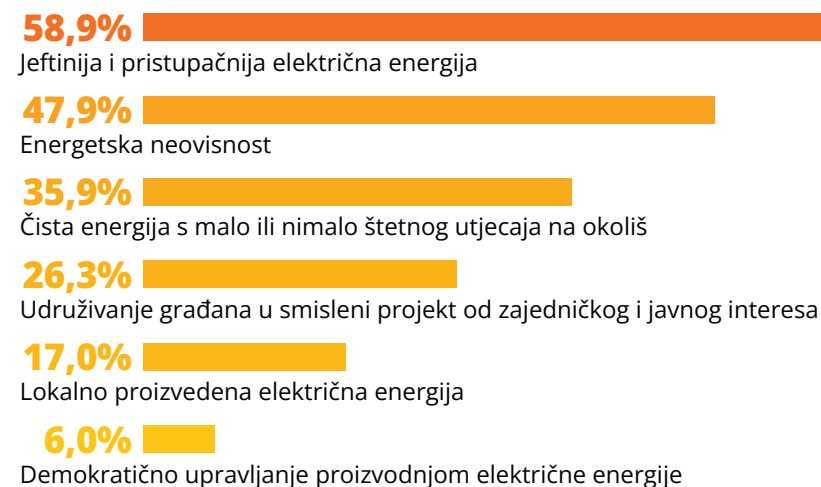
Na koji način i gdje ste došli u dodir s informacijama o energetskim zajednicama i građanskoj energiji?

ULOGA I PREDNOSTI ENERGETSKIH ZAJEDNICA

Građane koji su odgovorili da su čuli za energetske zajednice, dalje smo pitali što smatraju najvažnijom ulogom energetskih zajednica u društvu. Najviše odgovora bilo je u korist tvrdnji da su energetske zajednice građana dobar način da se građani aktivno uključe u proizvodnju energije za vlastite potrebe te da su dobar način za jačanje lokalne otpornosti i energetske neovisnosti. Prednosti koje ispitanici ističu su jeftinija i pristupačnija električna energija, energetska neovisnost te čista energija s malo ili nimalo štetnog utjecaja na okoliš.

Koje PREDNOSTI kod projekata građanske energije i energetskih zajednica biste izdvojili?

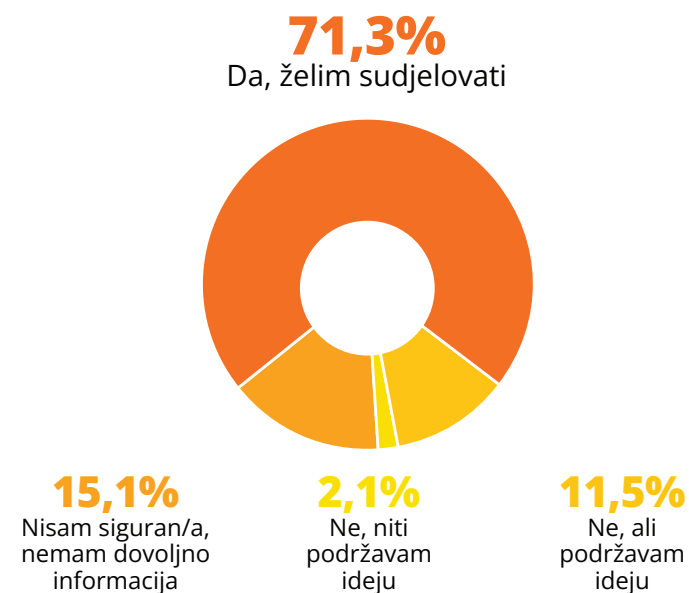
UPOZNATOST S USPJEŠNIM PRIMJERIMA GRAĐANSKE ENERGIJE U HRVATSKOJ

Većina građana ne zna za uspješne primjere u Hrvatskoj, no oni koji tvrde da su upoznati, pitali smo da navedu koji su to. Iz njihovih odgovora vidljivo je da većina njih kao građansku energiju doživljava već i vlastitu solarnu elektranu na krovu svoje kuće, a njih tek dva-desetak čulo je doista za prave primjere građanske energije u Križevcima, na otocima Krku i Cresu te za Zelenu energetska zadrugu koja aktivno predvodi građansku energiju u Hrvatskoj posljednjih 12 godina.

MOTIVACIJA I SPREMNOST NA UKLJUČIVANJE U LOKALNU ENERGETSKU ZAJEDNICU

Od svih ispitanika ankete, gotovo tri četvrtine građana želi sudjelovati u inicijativi građanske energije na način da sa susjedima proizvode energiju za svoje potrebe iz zajedničkog postrojenja na krovu ili zemljištu, ukoliko bi to bilo administrativno jednostavno.

Zamislite da možete koristiti energiju iz zajedničkog solarnog postrojenja sa svojim susjedima, bez potrebe za osnivanjem pravne osobe, već samo kroz jednostavan ugovor. Bi li vas zanimalo sudjelovati u takvoj inicijativi na zajedničkom krovu/zemljištu ili posebice ako vaša kuća/zgrada nema mogućnost postavljanja vlastite solarne elektrane ili ako ta elektrana ne zadovoljava vaše potrebe?

Također, velika većina građana spremna je investirati i biti dio zajednice koja gradi obnovljive elektrane, da bi zauzvrat dobili dio zarade od prodaje energije ili ostvarili izravne uštede na svom računu za struju. Pritom je njihova primarna motivacija moguća ekonomska dobit i ušteda te energetska neovisnost.

Zamislite da ste dio zajednice koja gradi obnovljive elektrane, npr. solarne elektrane u vašem gradu. Vi investirate, a zauzvrat dobijete dio zarade od prodaje energije ili izravnu uštedu na računu za struju od proizvedene energije iz elektrane. Biste li sudjelovali u takvoj energetske zajednici?

60,3%
Da, želim sudjelovati

22,6%
Nisam siguran/a,
nemam dovoljno
informacija

1,4%
Ne, niti
podržavam
ideju

15,7%
Ne, ali
podržavam
ideju

Zašto biste sudjelovali u takvoj inicijativi? Izdvojite odgovor koji je najbliži vašoj izvornoj motivaciji.

52,5%
Radi moguće ekonomske dobiti i uštede

14,2%
Zbog ekoloških
razloga i klimatskih
promjena

26,6%
Zato što želim
biti energetski
što neovisnija/i

6,8%
Zato što volim
sudjelovati u zajedničkim
inicijativama i grupnim
poduhvatima;
zajedno možemo
više i bolje

Sve sudionike ankete pitali smo što ih motivira na sudjelovanje u zajedničkim naporima za pripremu na buduće nestabilnosti i krize koje utječu na cijene i dostupnost energije. Njih najviše izdvojilo je činjenicu da žele vidjeti jasan učinak tj. rezultate svojih napora te ukoliko bi bile dostupnije informacije o tome gdje se mogu uključiti i kako mogu pomoći.

Dolje je navedeno nekoliko razloga/motiva zbog kojih biste spremnije sudjelovali u zajedničkim naporima za pripremu na buduće krize/nestabilnosti koje utieču na cijene i dostupnost energije. Odaberite DVA odgovora koja Vama osobno predstavljaju najveći motiv.

54,6%
Ukoliko bih mogao/la vidjeti učinak mog rada (da moji napori dovode do rezultata)

38,5%
Ukoliko bi informacije o tome gde i kada mogu pomoći bile dostupnije

23,2%
Kada bih imao/la više slobodnog vremena

22,3%
Ukoliko bih tom prilikom dobio/la mogućnost učenja novih vještina

21,1%
Ukoliko bih sam osjetio/la da je to moja odgovornost

18,9%
Ukoliko bi netko od članova zajednice zamolio da sudjelujem

16,2%
Ukoliko bih tada mogao iskoristiti vještine koje posjedujem

2,6%
Ništa od gore navedenog me ne bi motiviralo

Najveći motivator za pridruživanje energetske zajednici je sigurnost i isplativost ulaganja, građani nisu pretjerano spremni na rizike. Također je motivator i uvjet okupljanja dovoljno velike grupe ljudi koja će napraviti pozitivnu vidljivu razliku u njihovoj lokalnoj sredini.

Koji od dolje navedenih uvjeta bi Vas u najvećoj mjeri motivirao da se pridružite energetske zajednici u vašoj lokalnoj sredini ili gradu?

53,7%
Pod uvjetom da će moje ulaganje biti isplativo i sigurno (nisam spreman na rizike ili gubitak uloženog)

18,5%
Pod uvjetom da će nas biti dovoljno da napravimo neku pozitivnu razliku za našu sredinu

14,4%
Kada bih imao povjerenja u svoje sugrađane, susjede i ostale ulagače odnosno korisnike

11,1%
Kada bih imao dovoljno informacija o ekološkoj i društvenoj dobrobiti naše zajedničke inicijative

2,1%
Niti jedan od gore navedenih uvjeta me ne bi motivirao

0,2%
Nešto drugo, što?

Ispitanici u anketi smatraju da kriza i nestabilne cijene energije donekle utječu na njihovo financijsko stanje, a tek manji dio to je izrazito osjetio. (Vidljiv je efekt subvencioniranih cijena energije kao socijalne mjere koju je uvela Vlada RH, koja izvještava da je u razdoblju od 2021. na iste utrošeno 9 milijardi eura, što je iznos jednak alokaciji Kohezijskog EU fonda za RH.)

U kojoj mjeri su kriza i nestabilnost u pogledu dostupnosti i cijene energije utjecali na vaše financijsko stanje?

38,3%
U manjoj mjeri SU utjecali na moje financijsko stanje

16,6%
Izrazito SU utjecali na moje financijsko stanje

12,7%
Uopće NISU utjecali na moje financijsko stanje

32,3%
Uglavnom NISU utjecali na moje financijsko stanje

PERCEPCIJA PREPREKA ZA GRAĐANSKU ENERGIJU I OČEKIVANJA GRAĐANA ZA DALJNI RAZVOJ ENERGETSKIH ZAJEDNICA

One ispitanike koji su odgovorili da su čuli za energetske zajednice pitali smo koja su dva najveća nedostatka energetske zajednice u pogledu osnivanja i održivosti. Odgovori su gotovo ujednačeni i podijeljeni između nerazumijevanja i nevoljkosti države i javnih poduzeća, potrebe za značajnim financijskim sredstvima za osnivanje i zahtjevne administrativne procedure.

Kao najvažniji element za rast energetske zajednice, većina građana ističe financijsku podršku, ali i potrebu za edukacijom i centrima podrške.

Očekivanja i percepcija građana oko uloge javnog sektora jasno ističe kako velika većina građana smatra da će se išta pomaknuti s mrtve točke na kojoj smo sada, bez da država odnosno HEP ne otvore širom vrata građanskoj energiji. Većina također očekuje od gradova i općina da naprave puno više na području građanske energije čime bi povećali i vlastitu otpornost.

Koja su, prema vašem mišljenju DVA najveća nedostatka energetske zajednice u pogledu osnivanja i održivosti.

42,2%

Nevoljkost, neznanje i nerazumijevanje države, javnih poduzeća i agencija u energetske sektoru sprječavaju razvoj energetske zajednice u Hrvatskoj

38,6%

Osnivanje energetske zajednice traži značajna financijska sredstva u samom početku

36,7%

Za osnivanje energetske zajednice administrativna procedura je komplicirana i zahtjevna

35,1%

Energetske zajednice koče veći tržišni igrači

29,3%

Nejasan je poslovni model energetske zajednice kao i korist za same članove

12,1%

Daljnji rast i razvoj energetske zajednice sprječava nemogućnost dijeljenja energije među članovima

3,0%

Ne znam, nemam dovoljno informacija o energetskim zajednicama

Koji, od dolje navedenih elemenata, su najvažniji za rast energetske zajednice?

57,2%

Potrebno je omogućiti financijsku podršku

48,3%

Potrebno je osigurati edukacije i centre podrške za građane

39,3%

Potrebno je osigurati tehničku podršku građanima

28,3%

Potrebno je omogućiti dijeljenje energije među članovima

23,1%

Potrebno je odrediti obavezne kvote za otkup energije od energetske zajednice

1,6%

Ne znam

0,5%

Nešto drugo

Iako su u EU energetske zajednice sastavni i bitan dio energetske tranzicije i prelaska na obnovljive izvore energije, kod nas stvari stoje u mjestu unatoč tome što postoji potrebna legislativa. Što mislite, što je potrebno napraviti da se pomaknemo s mrtve točke? Označite s koje dvije tvrdnje se slažete u najvećoj mjeri.

64,9%

Dok država/HEP ne otvori tome vrata neće se dogoditi ništa

58,1%

Gradovi i općine su oni koji mogu napraviti puno više i tako povećati vlastitu otpornost

34,3%

Energetska nesigurnost sve je veća radi geopolitičkih tenzija. Kad stvari zaguste sve više građana će se okrenuti lokalnoj proizvodnji energije

28,8%

Neophodan je masivan pritisak građana, prelazak na obnovljive izvore energije je u javnom interesu

13,9%

Potrebno je boriti se pravnim sredstvima, ništa bez prvih presuda i sudskih sporova

ZAKLJUČNO UZ SAŽETAK GLAVNIH UVIDA ISTRAŽIVANJA

Unatoč percepciji prepreka, barem svaki drugi građanin Hrvatske očekuje da će se za 20 godina u Hrvatskoj čak četvrtina električne energije proizvoditi kroz energetske zajednice i slične projekte građanske energije, dok svaki peti očekuje da će to biti i više. Ova činjenica može i treba biti snažan vjetar u leđa podršci razvoju građanske energije u Hrvatskoj.

Ako biste zamislili Hrvatsku za 20 godina, koliko bi se električne energije u toj viziji proizvodilo kroz energetske zajednice i slične projekte građanske energije?

50,7%
Od 10 do 25 posto

27,7%
Manje od 10 posto

21,6%
Više od 25 posto

Uvidi istraživanja ukazuju da su građani spremni na udruživanje i zajedničku proizvodnju energije, ali država nije. Kao prednosti energetske zajednice građani jasno prepoznaju pristupačniju električnu energiju, energetska neovisnost i čistu energiju s manje štetnog utjecaja na okoliš.

Njih tri četvrtine spremno je sudjelovati u inicijativi građanske energije i sa susjedima proizvoditi energiju za vlastite potrebe iz zajedničkog postrojenja na krovu ukoliko bi to bilo jednostavno te uz jasnu ekonomsku isplativost. Točnije - definirano jednostavnim ugovorom, bez potrebe za osnivanjem pravne osobe i pod uvjetom da je ulaganje isplativo, građani nisu spremni na gubitak uloženog.

Velika većina građana spremna je investirati i biti dio zajednice koja gradi obnovljive elektrane da bi zauzvrat dobili dio zarade od prodaje energije ili ostvarili izravne uštede na svom računu za struju. Primarna motivacija za više od polovice građana je moguća ekonomska dobit i ušteda te energetska neovisnost.

Građani očekuju da država osigura financijsku i tehničku podršku te edukaciju i centre podrške građanima, no velika većina smatra da se bez zelenog svjetla države neće dogoditi ništa, a od gradova i općina očekuju da naprave više na području građanske energije čime bi povećali i vlastitu otpornost. Nevoljkost, neznanje i nerazumijevanje države, javnih poduzeća i agencija u energetskom sektoru građani vide kao najveći nedostatak u procesu osnivanja i održivosti energetskih zajednica.

Uvidi istraživanja u velikoj mjeri potvrđuju praktično iskustvo s terena inicijativa okupljenih u Forumu energetskih zajednica i zagarantirane pozicije Forumu energetskih zajednica² te jednako važno, pokazuju puls hrvatskih građana koji je otvoren suradnji i udruživanju s drugim građanima oko zajedničke proizvodnje i dijeljenja obnovljive energije.

² <https://www.zez.coop/forum-energetskih-zajednica/>

DRUGI DIO PRILIKE I NEPRILIKE ZA ENERGETSKE ZAJEDNICE U HRVATSKOJ

Iz prethodno prikazanih rezultata evidentno je da većina građana RH ima visoka očekivanja od građanske energije, prvenstveno vezano uz lokaliziranu i zajedničku proizvodnju električne energije putem energetskih zajednica. Građani jasno prepoznaju prednosti građanske energije: pristupačniju električnu energiju, energetska neovisnost i čistu energiju s manje štetnog utjecaja na okoliš. Čak tri četvrtine građana u Hrvatskoj spremno je sudjelovati u inicijativi građanske energije i sa susjedima proizvoditi energiju za vlastite potrebe, iz zajedničke solarne elektrane na krovu, ukoliko bi to bilo jednostavno i isplativo. Također, prema nalazima istraživanja, velika većina građana u Hrvatskoj spremna je investirati i biti dio zajednice koja gradi obnovljive elektrane kako bi zauzvrat dobili dio zarade od prodaje energije ili ostvarili izravne uštede na svom računu za struju. U tom slučaju, njihova primarna motivacija su ušteda i energetska neovisnost.

Građani također očekuju da država osigura financijsku i tehničku podršku, edukaciju i centre podrške građanima, no velika većina smatra da se bez zelenog svjetla države neće dogoditi ništa. Kao najveći nedostatak u procesu osnivanja i održivosti energetskih zajednica značajan broj građana vidi nevoljkost, neznanje i nerazumijevanje države, javnih poduzeća i agencija u energetskom sektoru koji tako sprječavaju razvoj energetskih zajednica. Od gradova i općina očekuju da naprave više na području građanske energije čime bi povećali i vlastitu otpornost.

U trenutku sve razornijih posljedica klimatskih promjena, globalne energetske nesigurnosti, inflacije i rastućih ekonomskih nejednakosti energetske zajednice predstavljaju ogromnu priliku i neiskorišteni

potencijal za društveni i ekonomski razvoj uz ekološku korist i lokalnu otpornost. Kako bi stekli dublji uvid u mogućnosti koje pružaju energetske zajednice na ekonomskom, ekološkom i socijalnom planu ovdje predstavljamo glavne nalaze istraživanja koje smo dobili u razgovoru s ključnim protagonistima građanske energije u Hrvatskoj.

ENERGETSKE ZAJEDNICE – KLJUČAN INSTRUMENT ENERGETSKE TRANZICIJE

Glavna poluga i pokretačka snaga energetske tranzicije i prelaska na obnovljive izvore energije su građani, a energetske zajednice postaju jedan od ključnih instrumenata energetske tranzicije u Europi. No, što su u stvari energetske zajednice?

Energetske zajednice su pravne osobe koje omogućuju građanima da zajednički proizvode, dijele i koriste energiju iz obnovljivih izvora. Ideja koja proizlazi iz regulative Europske unije nije da građani budu pasivni potrošači već aktivni sudionici proizvodnje energije u svojoj lokalnoj sredini, čime se ubrzava prijelaz s fosilnih goriva na obnovljive izvore. Udruživanjem više građana, obrtnika, poduzetnika i javnih institucija postiže se i povoljnija nabava opreme, zajednička kontrola nad cijenom energije te zadržavanje stvorene vrijednosti u lokalnoj zajednici. U trenutku razarajućih posljedica klimatskih promjena i nesigurnog opskrbnog lanca energijom radi manjka sirovina i resursa, neophodno je da se građanima omogući vlastito organiziranje kroz projekte građanske energije.

Energetske zajednice obuhvaćaju i različite vrste inicijativa kroz koje se okupljaju građani koji žele proizvoditi vlastitu energiju ili se žele baviti pružanjem usluga povezanih s energijom. To zakonsko pravo građana na samoprodukciju i samopotrošnju energije, pojedinačno ili kroz udruživanje u energetske zajednice, uvedeno je EU Direktivom o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije iz 2019. godine (2019/944).³ Direktiva je, kao novi pravni oblik, uvela Energetske zajednice građana (EZG) kao dobrovoljne,

otvorene organizacije u kojima se odluke donose demokratski. Direktiva zahtjeva da se energetskim zajednicama građana osigura povoljan pravni okvir za njihov rast i razvoj, pošten i jednak tretman na tržištu te utvrđuju njihova prava i obaveze.

Također, pravnu osnovu udruživanju građana donose i Direktiva o obnovljivim izvorima energije koja je uvela Zajednice obnovljive energije ili RED II Direktiva (EU) 2018/2001⁴ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora (preinaka). Nasljeđuje je i zadnja inačica RED III, punim nazivom Direktiva (EU) 2023/2413⁵ Europskog parlamenta i Vijeća od 18. listopada 2023. o izmjeni Direktive (EU) 2018/2001, Uredbe (EU) 2018/1999 i Direktive 98/70/EZ u pogledu promicanja energije iz obnovljivih izvora te o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća (EU) 2015/652; a čija transpozicija u hrvatsko zakonodavstvo tek slijedi.

“SMETNJE U PRIJENOSU”

U hrvatske zakone Direktiva je prepisana, ali ne i prenesena na način da je provediva u praksi. Naime, energetske zajednice građana definira Zakon o tržištu električne energije iz 2021. godine (noveliran 2023. bez značajnijih unaprjeđenja u korist energetskih zajednica). Od tada su, u pet godina, u Hrvatskoj registrirane svega tri energetske zajednice.

Unatoč administrativnim preprekama, inicijativa građanske energije u Hrvatskoj ima nešto više, a dvadeset stručnih organizacija i inicijativa okupilo se u Forum energetskih zajednica⁶. Članice Foruma već nekoliko godina aktivno rade na osnivanju vlastite energetske zajednice ili na druge načine, stručno i zagovarački, pridonose razvoju energetskih zajednica u Hrvatskoj. Forum čini jezgru u uspostavljanju mreže lokalnih energetskih zajednica diljem Hrvatske koje će omogućiti svojim članovima pristup održivoj, obnovljivoj i cjenovno pristupačnoj energiji.

³ Directive (EU) 2019/944 of the European Parliament and of the Council of 5 June 2019 on common rules for the internal market for electricity and amending Directive 2012/27/EU (recast)

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L2001>

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2023/2413/oj>

⁶ <https://www.zez.coop/forum-energetskih-zajednica/>

Za proces registracije energetske zajednice relevantan je i niz ovih zakona i propisa:

- ▶▶ Zakon o tržištu električne energije
- ▶▶ Zakon o obnovljivim izvorima energije i visokoučinkovitoj kogeneraciji
- ▶▶ Pravilnik o dozvolama za obavljanje energetske djelatnosti i vođenju registra izdanih i oduzetih dozvola za obavljanje energetske djelatnosti

Nadležna tijela za proces registracije su:

- Ministarstvo gospodarstva; Hrvatska energetska regulatorna agencija (HERA)

Za (ne)mogućnost dijeljenja energije članovima zajednice relevantan je niz ovih zakona i propisa

- Zakon o tržištu električne energije; Zakon o obnovljivim izvorima energije i visokoučinkovitoj kogeneraciji; Pravilnik o općim uvjetima za korištenje mreže i opskrbu električnom energijom; Metodologija za određivanje iznosa tarifnih stavki za distribuciju električne energije; Metodologija za utvrđivanje naknade za priključenje na elektroenergetsku mrežu; Mrežna pravila distribucijskog sustava; Pravila o priključenju na distribucijsku mrežu.

Nadležna tijela za mogućnost dijeljenja energije su:

- Ministarstvo gospodarstva, HEP-ODS, HERA⁷

⁷ <https://www.zez.coop/pravni-okvir-za-energetske-zajednice/>

Prepreke pokretanju energetske zajednice

Forum energetske zajednice koje predvodi Zelena energetska zajednica, a koji okuplja inicijative, zadruge i stručnjake u polju obnovljive energije i energetske tranzicije navodi nekoliko razina prepreka pokretanju energetske zajednice.

- ▶▶ Prva je regulatorno-operativna: zakoni prepoznaju energetske zajednice, ali sustav dijeljenja energije, kako se mjeri, obračunava i raspodjeljuje vrijednost među članovima još nije dovoljno jasan, definiran ni standardiziran.
- ▶▶ Druga razina je operativna složenost: energetske zajednice uključuju više dionika; građane, lokalnu upravu, operatora mreže i investitore. Bez jasne koordinacijske strukture proces se lako zakomplicira.
- ▶▶ Treća razina tiče se perspektive samih građana: oni žele znati što konkretno dobivaju, koliki je rizik, kakav je povrat ulaganja i koliko je cijeli proces jednostavan.⁸ Sve ove dimenzije u Hrvatskoj još nisu razriješene, a država kao regulator malo doprinosi njihovom raspetljavanju i dodatno usložnjava procese koji bi morali biti brzi i jednostavni. Jer klimatske promjene ne čekaju.

Dijeljenje energije unutar energetske zajednice u Hrvatskoj, unatoč zakonskoj obvezi, trenutno je blokirano ili znatno usporeno jer HEP-ODS (Operator distribucijskog sustava) još nije tehnički omogućio komercijalno dijeljenje viškova električne energije. S danom 1. travnja 2026. godine započela je faza testiranja dijeljenja energije s tri energetske zajednice, preostaje nam pratiti i vidjeti kako se ovo pilotiranje razvija, hoće li zaživjeti punim kapacitetom i postati primjenjiv model za ostale energetske zajednice građana. Dijeljenje energije sada predstavlja glavno "usko grlo" za razvoj građanske energije, uključujući i solarnu energiju u višestambenim zgradama.

⁸ <https://lumbarda.hr/dijeljenje-energije-u-hrvatskoj-krece-od-1-travnja-2026-sto-to-znaci-za-gradane/> Vidi i <https://h-alter.org/planet-zemlja/kome-smeta-demokratizacija-energetskog-sustava/>

KAKO JE SVE KRENULO?

Ideje o potencijalu građanske energije u Hrvatskoj nisu se pojavile tek s pojavom spomenute regulative. „Prvo značajnije okupljanje dogodilo se još 2014. godine na otoku Krku kada su budući članovi Zelene energetske zadruge okupili zagovornike građanske energije i stručnjake u energetske tranziciji i dali zamah toj novoj ideji“, sjeća se Zoran Kordić, upravitelj Zelene energetske zadruge (ZEZ), trenutno jedne od vodećih organizacija u području građanske energije u Hrvatskoj.⁹ „Tada, na Krku, povezali smo postojeće inicijative i pokrenuli val građanske energije u Hrvatskoj“, navodi Kordić. „Nekoliko godina kasnije“, nastavlja „u gradu Križevcima osmislili smo i ostvarili prvi projekt građanske energije *'Križevački sunčani krovovi'*“.¹⁰

Nastali kao suradnja Zelene energetske zadruge i Grada Križevaca, projekti su provedeni 2018. i 2019. godine kroz *crowd-investing* kampanje za prikupljanje investicija za ugradnju fotonaponskih elektra na na dvije javne zgrade u Križevcima. Ovi projekti dali su značajan doprinos pozicioniranju Križevaca kao jednog od predvodnika energetske neovisnosti gradova u Hrvatskoj, a po pitanju poticanja građanske energije u lokalnim zajednicama i šire. Projekti su ujedno rezultirali osnivanjem KLIK-a, lokalne inicijative građanske energije koja danas vodi Energetsko-klimatski ured Grada Križevaca, prvi takav u Hrvatskoj. Nakon toga, Kordić spominje i brojna okupljanja na različitim lokacijama u Hrvatskoj pod nazivom „Dobra energija“¹¹ koja su širom Hrvatske nastavila promovirati rješenja građanske energije. U ovom trenutku, Kordić je oprezno optimističan u iščekivanju zakonske izmjene oko dijeljenja energije koje se očekuje u proljeće 2026. godine.

„Dijeljenje energije je preduvjet da se pojavi više inicijativa u praksi, pogotovo je to slučaj kod višestambenih zgrada. Dijeljenje može biti taj zamašnjak ako bude jednostavno i na koncu isplativo, primamljivo i jednostavno“, dodaje. Neophodan je i zaseban financijski

mehanizam koji bi mogao pomoći pri pokretanju novih inicijativa i pripremnih radnji za energetske zajednice. HROTE je, primjerice, otvorio put i kvote za zajednice obnovljive energije, no HERA nije dala jasne parametre. Jako puno ovisi o njihovoj koordinaciji, koja često izostaje i usporava proces.“

U izravnom i permanentnom radu s građanima, Zelena energetska zadruga već godinama primjećuje da je ta ideja i dalje dosta neopipljiva i da nije neophodno povezana s ekološkim izazovima. Ekonomska računica, tvrdi Kordić, primarna je motivacija građana da razmisle o tim opcijama, što uključuje cijenu, pristupačnost i uštede, što ponekad udaljava građane od ekološkog ili socijalnog motiva za uključivanje u projekte zajedničke i lokalne proizvodnje energije.

Ovo je specifičan segment energetike za koji država nema ni sluha niti interesa. Pritisak Europske unije da država prione razvoju u tom smjeru i dalje je preslab da bi se pokrenuli i povećali kapacitete za dublje razumijevanje ove teme. Utoliko, građanska energija, kaže Kordić, zahtijeva zaseban kolosijek, specifične instrumente i modele koji nisu u istom košu sa konvencionalnim i tradicionalnim formatima u energetske sektoru, a tako ni u nadmetanju sa velikim kompanijama koje imaju daleko više resursa. Slikovito rečeno, ako su energetske zajednice biciklisti, da bi se značajnije razvile i omasovile, potrebno je uložiti u dobre biciklističke staze kojima mogu napredovati svojim tempom i sigurno stići do cilja, a ne ih tjerati da se nadmeću s automobilima i kamionima na brzim cestama ili autoputu.

Gradovi i općine mogu odigrati također važnu ulogu, no trenutno se pokazuje da im to nije prioritet. Gradove zanimaju tehnička rješenja, a ne toliko društvena promjena. Bez učešća same zajednice i građana teško se može stvoriti otpornost kojoj će gradovi sve više težiti, kaže Kordić. Valu građanske energije trebaju se pridružiti i članovi drugih profila, poduzetnici, obrtnici; što zahtijeva stvaranje širih i masovnijih saveza koji mogu stvoriti uvjerljivu i snažnu sliku promjene zasnovane na zajedničkim naporima i dubljom suradnji.

⁹ Razgovor sa Zoranom Kordićem, upraviteljem Zelene Energetske Zadruge, siječanj 2026.

¹⁰ <https://www.zez.coop/projekt/krizevacki-suncani-krovovi/>

¹¹ <https://ipe.hr/aktivnosti/dobra-energija-na-otoku-visu/>

PROBIJANJE LEDA

ZEZ djeluje sa sjedištem u Zagrebu, premda surađuje s nizom sličnih i srodnih organizacija širom Hrvatske putem Foruma energetske zajednice. Jedna od takvih je i Energetska zajednica Sjevernog Jadrana, jedna od prvih registriranih energetske zajednice koja ima dozvolu regulatora za rad. I premda su stekli sve uvjete za rad i čekaju u niskom startu, zbog nemogućnosti dijeljenja stoje već duže vrijeme na mjestu, objašnjava Damir Medved, potpredsjednik EZ Sjevernog Jadrana sa sjedištem u gradu Rijeci.¹² "Stojimo u čekaonici premda već sad imamo 30-ak članova te 240 kW instalirane solarne energije, koje uključuju firme, obrtnike i građane. Imamo snažan i spreman *software* i prateće tehnologije (*smart metering*) koje stalno usavršavamo", navodi Medved. „Interesa ima jako puno no nismo povećavali broj članova dok se ne omogući dijeljenje“, objašnjava. „Na tom tragu otvorili smo i tzv. *one stop shop* koji pruža podršku i osnovnu edukaciju zainteresiranim građanima, a usmjeravamo se i prema susjednim gradovima poput Kastva, Delnica i Opatije jer vidimo veliki potencijal u osnivanju energetske zajednice u kojima bi sudjelovala gradska komunalna poduzeća. "Sada ih gurati u to dok dijeljenje nije omogućeno nema smisla, no zamislite koji potencijal tu leži. Za sada model pak "krene pa stane", a mi tu probijamo led. Putem energetske zajednice gradovi mogu postati samostalniji, neovisniji, otporniji i samoodrživi, daleko više spremni na različite krizne situacije i katastrofe. Kad bi nam HEP to dozvolio, spremni smo ići odmah dalje i krenuti s nekoliko gradova", kaže Medved objašnjavajući da kroz različite međunarodne suradnje Energetska zajednica SJ stječe uvid u brojne dobre prakse.

"Vrlo ozbiljan interes postoji kod gradskih komunalnih poduzeća. Jedna grupa interesa se vrti oko kritične infrastrukture, vodoprivrede i energetike, i integriranja tih sustava. Druga grupa je vezana uz cirkularnu ekonomiju (npr. otpad) i javni prijevoz. Na primjer dio te energije mogu davati građani i tako direktno sudjelovati u transformaciji komunalne infrastrukture. Dakle solari na krovovima građana mogu puniti svoj lokalni autobus. U trenutku kada HEP to dozvo-

li, mi možemo postaviti punionice i puniti vozila članova zajednice (a komunalno poduzeće može npr. biti član EZ). Pogotovo se to tiče rubnih dijelova grada gdje do glavnih okretišta voze mali kombiji", ilustrira nam Medved.

"Najveći uspjeh je što veliki broj ljudi u Rijeci i okolici već zna o čemu pričamo", nastavlja. "Ljude najviše zanima ušteda, autonomnost i sigurnost. Zato sve više razmatramo i tehnološka rješenja koja se tiču ​​pohrane i baterija", objašnjava. „U ovom trenutku“, navodi Medved, „ne postoji razumno objašnjenje zbog čega sve stoji. HEP ODS tvrdi da se dijeljenje ne može još omogućiti radi nedostatka tehničkih i informatičkih rješenja, a mi znamo da to nije tako. U to jednostavno ne možemo vjerovati pa stoga sumnjamo da u najmanju ruku ta pitanja stavljaju na nisku razinu prioriteta, ako ne i to da jednostavno nemaju potrebne kompetencije. "HEP ima zakonski i svaki drugi zadatak da to posloži", nastavlja, "a HERA je odradila što je trebala i to je dovoljno dobro postavljeno da mi možemo početi dijeliti energiju. Prepreka je što HEP ODS nije obavio što je trebao, a naše primjedbe i prijedloge nitko ne zarezuje niti uvažava. Drže zatvorena vrata iz razloga koji nam nije potpuno jasan. Prepreke nisu tehničke već administrativne. To jednostavno nije u javnom interesu što rade, jer dijeljenje energije jest u javnom interesu. Jednom kada se dijeljenje dozvoli, više pažnje ćemo usmjeriti na punionice i pohranu kako bi mogli dalje razvijati sustav. No, HEP to mora dozvoliti i ukloniti prepreke koje postavlja", tvrdi Medved. "Donedavno, dok je cijena energije bila niska, to nije bila tema. Dok je gorivo jeftino i parking jeftin, nitko ne želi koristiti javni prijevoz. Da li HEP čeka da se to dogodi da bi dozvolio dijeljenje energije?" pita se Medved.

"Optimalno, nama je potrebno oko 500-700 članova da budemo ekonomski isplativi, a 1000 članova da to ostane tako i da članarina bude niska", kaže Medved. "Niti aktivistički, niti stručni pristup nisu urodili plodom, ostaje nam jedino da razmišljamo o pravnim mjerama i postupcima litigacije. Možda će tek onda okrenuti ploču", objašnjava.

¹² Razgovor sa Damirom Medvedom, dopredsjednikom Energetske zajednice Sjeverni Jadran, veljača 2026.

SUNČANA ENERGIJA VRTIČA ZA CRPLJENJE VODE IZ VRANSKOG JEZERA

Nedaleko od Rijeke, na obližnjem Kvarneru, na otocima Cresu i Malom Lošinju, djeluje već nekoliko godina energetska zadruga Apsyr-tides koja je osnovana 2021. godine. "Baveći se lokalnim planovima za energetska tranziciju brzo smo shvatili da je lokacija na creskom području idealna za lokaciju solarne elektrane snage 465 kW. Vrlo brzo, u samo nekoliko tjedana smo sakupili novce (oko 100.000 eura) i krenuli u osnivanje energetske zadruge. Cilj nam je bilo pokretanje solarne elektrane u Filozićima. Među osnivačima smo imali građane, pravne osobe, jedinicu lokalne samouprave, gotovo 70 članova zadruge", govori Franjo Toić, upravitelj energetske zadruge Apsyr-tides¹³. Toić objašnjava da je postupak i dalje u toku i da se rješava dokumentacija, dijeleći s nama zabrinutost oko sporog tempa koji jede i vrijeme i motivaciju članova. "Znali smo da će nam biti teško, no sad tapkamo na mjestu. Plasman električne energije nas najviše muči", nastavlja.

"Osim toga, pronašli smo i sredstva za solarnu elektranu na dječjem vrtiću snage 20kW te uključili muzej i dječji vrtić da se registriramo kao energetska zajednica. I Grad Cres je u zadruzi, svi veslamo u istom smjeru. No i dalje se nalazimo u administrativnom vrtlogu radi novih pojašnjenja i nadopuna koje od nas traže. Još uvijek čekamo očitovanje od HERA-e", kaže Toić, navodeći kako bi taj projekt mogao značajno povećati lokalnu otpornost integrirajući funkcije sakupljanja energije na vrtiću s funkcijom crpljenja vode iz Vranskog jezera koja troši puno energije. U ljeti, primjerice, vrtić manje radi i troši, a taj višak energije moguće je preusmjeriti na potrošnju energije vezanu uz crpljenje vode koja je u ljeto povećana". Navodi kako je sudjelovanje Grada Cresa odigralo ključnu ulogu i kako je to dalo vjetar u leđa cijeloj inicijativi.

"Većina je zadrugara uložila u ovaj projekt iz ekonomskih i financijskih razloga, radi uštede. Cres je manja sredina u kojoj se živi uglav-

¹³ Razgovor sa Franjom Toićem, upraviteljem energetske zadruge Apsyr-tides na sjedištem na otoku Cresu, veljača 2026.

nom dobro, a u lokalnoj zajednici postoji povjerenje. Energetska pismenost je također visoka i ljudi su u toku. Imamo čak i gradske vijećnike koji imaju direktna iskustva u tome", objašnjava Toić. Postoji puno ljudi u HEP-u koji nam pomažu i izlaze ususret, no odluka se treba donijeti negdje 'gore'. Čini se da kod onih koji donose odluke vlada uvjerenje da smo mi premali da bi prilagođavali mrežu za nas. Mislim da jedino Europska komisija može primorati Vladu da omogućiti dijeljenje energije i pojednostavi postupke registracije za energetske zajednice. Ili će to biti značajno poskupljenje energije gdje će HEP onda biti primoran podijeliti taj teret s građanima", kaže Toić.

POJEDNOSTAVLJENJE POSTUPKA REGISTRACIJE

Maja Bratko starija je stručna suradnica u Društvu za oblikovanje održivog razvoja sa sjedištem u Zagrebu koja gotovo deset godina prati razvoj građanske energije u Hrvatskoj, pogotovo na razini manjih lokalnih zajednica zainteresiranih za lokalnu proizvodnju energije. I ona smatra da najveći interes građana pobuđuje jeftinija i pristupačnija energija. "Gradovi i općine u Hrvatskoj često imaju puno većih problema koji su im bitniji pa ovakvi projekti padnu u zadnji plan. Pored toga njihova orijentacija je kratkoročna a administracija često troma što demotivira građane", objašnjava¹⁴. Također tvrdi da postoje instance kojima nije cilj da se građanska energija proširi te da građani budu autonomniji ili samostalniji u pogledu proizvodnje električne energije, radije se na njih gleda kao na kupce i potrošače.

„Građanska energija se može pokrenuti vrlo lako s malo više volje i uz bolju suradnju i koordinaciju. HERA može donijeti podzakonske propise koji olakšavaju registraciju energetskih zajednica, a HEP može omogućiti dijeljenje energije i obračune. Uz suradnju s Ministarstvom gospodarstva, mogu imati odlučujuću ulogu u otvaranju vrata građanskoj energiji", navodi Bratko. "Osim njih, regionalne energetske agencije mogu ubrzati informiranje o energetskim zajednicama, a mala i srednja poduzeća imaju veliki interes da sudjeluju u dijeljenju viška proizvedene energije", nastavlja.

¹⁴ Razgovor s Majom Bratko, starijom stručnom suradnicom u DOOR-u, veljača 2026.

“I kada bi se sutra omogućilo dijeljenje energije, država je i dalje dužna pojednostavniti postupak registracije koji u ovom trenutku zahtijeva 18 dokumenata. Osim toga, svi ovi pokušaji i piloti ne bi bili mogući bez EU sredstava koja omogućuju njihovo pokretanje. Kada se pokrene dijeljenje očekujem da će takve projekte biti lakše financirati jer će se i sredstva građana (poput štednje) brže i masovnije mobilizirati”, kaže Bratko. Svaka veća lokalna zajednica trebala bi također razmišljati o pokretanju *one stop shopova* koji mogu ubrzati informiranje o postupku registracije i postojećim inicijativama.

“Čini se da u nekim krugovima vlada percepcija da bi energetske zajednice ugrozile sadašnji model poslovanja u energetskom sektoru. Zbog takvog razmišljanja veliki potencijal koje one predstavljaju ostaje neiskorišten. Pored toga tu je i duboko nerazumijevanje dijela *policy makera* koji restriktivno ili pogrešno tumače direktivu koja na taj način ne može biti uspješno provedena”, kaže Enes Čerimagić, potpredsjednik Zelene akcije.¹⁵ „To nas zadržava na mikrorazini individualnih elektrana na kućanstvima gdje je posljednjih godina veliki posao napravila upravo Zelena energetska zadruga.“ „Međutim“, naglašava Čerimagić, „motivacija korisnika i mogućih članova ostaje primarno ekonomska, a projekti investicijski, bez stvarne zajednice.“

“Uloga energetskih zajednica u Hrvatskoj još uvijek nije ispravno shvaćena no to nije čudno jer u zemlji ne postoji neka progresivna energetska politika koja pokreće energetske tranzicije. Ne razvijaju se kapaciteti za nove trendove, a jedini minimalni pomaci koji se dogode su kada se radi o kazni, javnom pritisku ili rokovima implementacije pojedinih direktiva. Radi se i ispunjava minimalno moguće”, nastavlja Čerimagić.

„HERA je primjerice dobro upoznata s tehničkim i pravnim aspektima, ali ne postoji razumijevanje ekonomskih, društvenih i ekoloških dobiti lokalne proizvodnje energije kroz energetske zajednice. To posebno i ne čudi obzirom da se svaki model kao živi instrument razvija kroz interakciju onih koji su uključeni. A sam HEP čini

se ne želi vidjeti taj razvoj jer tako postaje konkurencija njihovom poslovnom modelu, ako tako nešto postoji. HEP je i dalje, premda razdvojen na različite sastavnice, dio istog ekosustava gdje vlada isti interes, a energetske zajednice se na neki način promatraju kao prijetnja tom interesu”, nastavlja Čerimagić. Tako se diskusija razvija između nerealnih ekstrema, ili se tvrdi da bi se većom implementacijom ovakvih modela preopteretila mreža, ili se tvrdi da bi doprinos energetskih zajednica bio beznačajan i sitan te utoliko nedovoljan razlog za prilagodbu mreže.

INVESTICIJE SAME NE STVARAJU POVJERENJE

“S interesom za energetske zajednice se može upravljati. One su model koji omogućuje da se u jedan sustav objedine postojeći decentralizirani kapaciteti. Uloga države je da pruži poticajni okvir da se osnivaju nove energetske zajednice i optimizira njihova proizvodnja i potrošnja. Pritom treba naglasiti da tzv. nedovoljna liberalizacija u energetskom sektoru nije nužno zapreka kada bi država u energetskim zajednicama vidjela svoj prioritet”, ističe Čerimagić. Grad Zagreb primjerice ovdje propušta izvanrednu priliku, budući da ima kapacitete i resurse da se uključi i spoji različite aktere u sustavu, na koncu rješavajući tako djelomično i pitanje energetske siromaštva. Prema Čerimagiću, Grad Zagreb mogao bi biti predvodnik energetske tranzicije u suradnji s građanima, trebao bi vidjeti vlastiti interes i ostvarenje svog programa, a ne oslanjati se na REGEA-u (Regionalna energetska-klimatska agencija Sjeverozapadne Hrvatske) koja ovdje njeguje izrazito investicijski pristup, a ne građansku energiju usidrenu u zajednici. Kroz investicijski pristup, smatra, ne njeguje se niti stvara povjerenje u zajednici.

Već spomenuti Grad Križevci, daleko manji od Zagreba, u zadnjih je nekoliko godina napravio značajne iskorake kroz otvaranje vrata građanskoj energiji i postao gotovo ogledni primjerak građanske energije u praksi. U 2020. godini osnovana je energetska zadruga KLIK (Križevački laboratorij inovacija za klimu) koji sudjeluje u suradnji sa ZEZ-om na brojnim projektima građanske energije. Kroz suradnju s gradom i drugim organizacijama, prije dvije godine pokrenut je i *one-stop shop*.

¹⁵ Razgovor sa Enesom Čerimagićem, potpredsjednikom Zelene akcije, veljača 2026.

MOŽE LI JEDAN ULAZ U ZGRADI OSNOVATI ENERGETSKU ZAJEDNICU? TEŠKO, ZASAD!

“Kroz projekt *Danube Energy Communities Accelerator* razvijamo modele podrške energetske zajednicama, kako da se osnuju i kako da rade s članovima, kompletnu metodologiju kako otpočetak do kraja razviti energetske zajednice. Također, kroz druge projekte pomažemo građanima planirati energetske obnove, ugradnju fotonaponske elektrane, analizirati njihove potrebe, financijske mogućnosti. Na terenu odlično surađujemo i s lokalnim HEP-om”, kaže Martina Nemčić voditeljica projekata u KLIK-u.¹⁶ Ona tvrdi i kako *one stop shopovi* igraju važnu ulogu kod energetske obnove građana u riziku od energetske siromaštva i kako su oni podržavajuća struktura koja bi trebala biti subvencionirana od države.

Hrvoje Seleš, upravitelj KLIK-a vratio se iz privatnog sektora prije godinu dana i odabrao KLIK jer želi sudjelovati u energetske tranziciji u kojoj se Križevci pojavljuju kao predvodnik. “Namjeravamo zajedno s građanima stvoriti bolje uvjete za zajedničke investicije za izgradnju fotonaponskih elektrana. Upravo smo pokrenuli jedan pilot projekt energetske zajednice na višestambenoj zgradi koja će se temeljiti na solarnoj energiji. Jako je bitno što grad sudjeluje sa subvencijama za postavljanje novih kapaciteta. Premda su one smanjene ove godine, Grad se ipak obavezao da nastavi u tom smjeru”,¹⁷ kaže Seleš. „Dugoročno gledamo na to kao decentralizaciju proizvodnje energije na regionalnoj razini gdje općine i gradovi između sebe mogu dijeliti energiju, to je jedan korak dalje. No za tako nešto nam treba više tisuća članova a to može u biti veliki problem za HEP jer njihova infrastruktura navodno nije toliko fleksibilna”, kaže Seleš.

Petar Fabijan iz KLIK-a kaže da su samo prošle godine konzultirali preko 100 građana i instalirali 450 kW fotonaponskih elektrana na obiteljskim kućama. “Građani tvrde da oni to ne bi mogli samostalno napraviti i svakodnevno potvrđuju važnost našeg posla.

Ipak, situacija s registracijom energetske zajednice je i dalje takva da onemogućava da jedan ulaz u višestambenoj zgradi registrira energetske zajednice, jer je potrebno zaposliti jednu osobu prema sadašnjim kriterijima.”¹⁸, dodaje.

Nemčić ističe da će primjeri dobre prakse i uspješni piloti dodatno motivirati ljude, a s onima koji su već sad u niskom startu to će, kaže, biti pravi *boom*. Energetske zajednice, nastavlja, počivaju na ljudima i cijela je poanta razviti lokalnu zajednicu i zadržati vrijednosti stvorene u njoj za kvalitetu života te zajednice.

¹⁶ Razgovor sa Martinom Nemčić, voditeljicom projekata u KLIK-u, veljača 2026 godine

¹⁷ Razgovor s Hrvojem Selešom, upraviteljem zadruge KLIK, veljača 2026.

¹⁸ Razgovor s Petrom Fabijanom, suradnikom KLIK-a, veljača 2026.

IMPRESSUM

Izdavači:

Institut za političku ekologiju
Friedrich Ebert Stiftung – Ured za Hrvatsku i Sloveniju
Terra Hub
Zelena Energetska Zadruga

Za izdavače:

Vedran Horvat, Sonja Schirmbeck, Sandra Vlašić i Zoran Kordić

Autori:

Vedran Horvat, Sandra Vlašić

Dizajn i prijelom:

Vesna Ibrišimović

Tisak:

Kvik print

Naklada:

300

Godina izdanja:

2026., travanj

Europska unija uvela je energetske zajednice u legislativu 2019. godine, kroz paket direktiva „Čista energija za sve Europljane“, kao jednim od ključnih elemenata za ostvarivanje ciljeva energetske tranzicije do 2050.

Dio paketa je i EU Solarna Strategija (SWD (2022) 148 final) koja predviđa uspostavu barem jedne energetske zajednice utemeljene na OIE na području svake jedinice lokalne samouprave s više od 10.000 stanovnika do 2025. godine u svakoj zemlji članici EU.

Za Hrvatsku znači barem 80 energetske zajednice. Trenutno je u Hrvatskoj registrirana samo jedna.

Građani Hrvatske jasno prepoznaju **potencijal građanske energije** i imaju visoka očekivanja od njezina razvoja. Vide je kao model koji donosi pristupačniju električnu energiju, veću energetske neovisnost i čišći okoliš.

Čak tri četvrtine građana spremno je **sudjelovati u zajedničkoj proizvodnji energije** sa susjedima, a većina je spremna i **investirati u projekte obnovljivih izvora** ukoliko su jednostavni i isplativi.

Ipak, unatoč toj spremnosti, građani smatraju da bez jasne podrške države i uklanjanja institucionalnih prepreka, razvoj energetske zajednice neće biti moguć. Građani očekuju **aktivniju ulogu javnog sektora i lokalnih vlasti** u stvaranju uvjeta za njihovo zaživljavanje.

